

ВЧИННИЙ, ПОЕТ, ДЕРЖАВОТВОРЕЦЬ

Олег Ольшин.

На долю українського народу, віками гнобленого і поневоленого, випав особливо тернистий шлях. Чи не тому в його героїчній історії так багато яскравих індивідуальностей, котрі свідомо обрали свій шлях на Голгофу заради торжества справедливості, покладали на оltар жертвованості рідній Україні майже все життя. Серед таких незвичайних особистостей – Олег Ольшин.

Сьогодні ім'я Ольшина стало несправді легендарним: вчений-археолог, поет, політичний діяч – всі ці грані таланту переплелися гармонійно в одній людині.

Побачив світ Олег в родині житомирки Віри Свядковської, на той час студентки Бестувійського курсів у Петербурзі, і поданою вояки надії поета – студента

Харківського ветеринарного інституту Олександра Кандиби, який згодом увійде в літературу під ім'ям Олександр Олесь.

Олександр Іванович до виступу любив сина, візко називав його Лелекою, присвячував йому вірші, проте бачив його не часто, захоплений пошуками роботи. Віра, залишивши сина на руки матері, виїхала до Петербурга, щоб продовжити навчання. Весь цей час маленький Олег виховувався у бабусі і дідуся.

Перебування Кандиби у Житомирі закінчилося у серпні 1909 року, коли вони виїхали до Києва, де наразі батько влаштувався

на роботу за професією. Із спогадів батьків відомо, що з трьох років Олег почав читати, а маючи п'ять літ, написав п'єсу на три дії – з козацьких часів.

Буралні події 1917 року перевернули мирно усталене життя. Ніжний пірн Александр Олександр був втягнутий революційним вихором у політичне життя. Невдовзі йому запропонували посаду культурного аташе УНР в Будапешті. Ще через певний час вибухла за кордон і Віра з сином. Осталася вона у Чехословаччині, де знайшли притулок багато учасників визвольних змагань за незалежність України.

В емігрантському середовищі О. Ольжича захоплює українська національна ідея. У 1929 році він вступає до організації Українських Націоналістів й одразу стає її провідним діячем. Організовує «Культурну реферантуру ОУН», яка налагодила випуск легальних і нелегальних видань українських націоналістів, об'єднала довкола себе чимало відомих діячів культури та мистецтва.

Успішно завершивши престижний Карловий університет в Празі, де студіює археологію, О. Ольжич захищає докторську дисертацію. Молодого вченого запрошують читати лекції до Гарварда-

Будинок, у якому народився О. Ольжич (не зберіся).

Видок з мандрівної книги про народження О. Кандиби (О. Ольжича).

ського університету в США. Дбаючи про організацію українського наукового життя за кордоном, О. Ольжич, разом з іншими науковцями, заснував там Український науковий інститут Америки. Під час перебування там О. Ольжичем були видані дві поетичні збірки: «Рінь» (1935) і «Векні» (1940), які засвідчили його непересячний талант.

Як поет і публіцист О. Ольжич пропагував цінності, що підкреслювали героїчну суть українця та української нації. В одній із статей він писав: «Відмайновані героїчній землемовній ідеї, мові не боялися жодні німці фільми удріти».

Колотинська церква на Подолі.

*Відкриття меморіальної дошки О. Ольжичу
на будинку Успенської церкви (1994 р. л.)*

На його переконання, за словом завжди має йти діло. Саме тому після тимчасової окупації німецько-фашистськими загарбниками Житомирщини, О. Ольжич у складі походних груп ОУН вернувся в Україну, береться за організацію підпілля, на яке покладалося завдання розбудувати українське життя в умовах окупації. Протягом липня–вересня 1941 року доля замикає О. Ольжича в Житомир. Тут під його керівництвом створюється редакція газети «Українське слово», очолювана Іваном Рогачем.

Перспектив колишніні плани міських забудов, бесіди із старовинами дозволяли встановити адресу О. Ольжича в Житомирі. Він мешкав у будинку на Лермонтовській вулиці, 13. Тут же містилася й редакція «Українського слова». В середині вересня 1941 року О. Ольжич з побратимами переїздить до Києва (дока ще до початку життя газета продовжувала друкуватися в Житомирі). Після цього О. Ольжич більше ніколи не бачив міста свого дитинства. З берегів Тетерева він пішов у вічність. Великий патріот України загинув у застіжках гестапо 10 червня 1944 року.

Як заповіт для нащадків звучать радки поета сьогодні:

*Дорогою не мандруєш ти в будучині,
Дорогою будувальсь ти.*

Ідеям ОУН він не зрадив до кінця своїх днів.

Будинок, де народився О. Ольжич, як і багато інших меморіальних будівель у Житомирі, декілька років тому знесли. Будинок, в якому мешкав О. Ольжич в дитині-вересні 1941 року на Лермонтовській, – у калюжінному стані.

До 100-річчя О. Ольжича в Житомирі проведено міжнародну науково-кращізнавчу конференцію: «Українська державність: історія і сучасність», його ім'я тепер носить Житомирська обласна наукова бібліотека. Планувалося встановити в Житомирі й пам'ятник О. Ольжичу, але завершилось, як завжди, лише обіцянками.